

بررسی رابطه بین عملکرد خانواده و تحمل پریشانی با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دوره دوم متوسطه منطقه تبادلگان مشهد

فرزانه اخلاقی^۱، رسول شوکتیان^۲، محمدرضا بهرام زاده^۳

کارشناس ارشد علوم تربیتی، خراسان رضوی

farzanehakhlaghi68@gmail.com

۲- کارشناس مدیریت، خراسان رضوی

rasol.shocatian@gmail.com

۳- عضو هیئت علمی موسسه آموزش عالی کاویان، خراسان رضوی PHD مدیریت

bahramzadeh@kavian.ac.ir

چکیده

هدف از انجام پژوهش حاضر بررسی رابطه بین عملکرد خانواده و تحمل پریشانی با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دوره دوم متوسطه منطقه تبادلگان مشهد بود. روش این پژوهش با توجه به ماهیت موضوع، توصیفی از نوع همبستگی بوده است. جامعه پژوهش شامل تمامی دانش آموزان دوره دوم متوسطه منطقه تبادلگان مشهد به تعداد حدوداً ۹۲۰ نفر که با توجه به جدول مورگان تعداد ۲۷۴ نفر بعنوان حجم نمونه به روش نمونه گیری خوشه ای انتخاب شدند. ابزار جمع آوری اطلاعات شامل تحمل پریشانی سیمونز و گاهر (۲۰۰۵)، پرسشنامه عملکرد خانواده (FAD) و معدل کل بعنوان متغیر پیشرفت تحصیلی است. تجزیه و تحلیل داده‌ها با آزمون همبستگی پیرسون و رگرسیون چندگانه تحلیل شدند. نتایج رگرسیون نشان داد که عملکرد خانواده قادر به تبیین متغیر پیشرفت تحصیلی به میزان ۵۴/۷ درصد است. نتایج ضریب همبستگی پیرسون نیز نشان داد که بین عملکرد خانواده با پیشرفت تحصیلی رابطه منفی و معنادار وجود دارد. همچنین نتایج نشان داد که بین تحمل پریشانی با پیشرفت تحصیلی رابطه مثبت و معنادار وجود دارد.

واژگان کلیدی: عملکرد خانواده، تحمل پریشانی، پیشرفت تحصیلی.

۱- مقدمه

دوره نوجوانی یکی از مراحل مهم رشد و تکامل انسان است که با رشد اجتماعی^۱ وی ارتباط تنگاتنگی دارد (شاراکیس- دایلی و دمپزی، ۲۰۰۸). نوجوانان برای تعامل مؤثر با اجتماع می‌بایست به مهارت‌هایی مجهز گردند که همکاری، مشارکت با دیگران، آغازگر رابطه بودن، تعریف و تمجید از دیگران و قدردانی کردن، مثال‌هایی از این نوع رفتار است. بدین ترتیب یادگیری و ایجاد رابطه اثربخش با دیگران یکی از مهم‌ترین دستاوردهای دوران کودکی است (لورا، بین و هسیه، ۲۰۱۱).

۲- ادبیات پژوهش

نوجوان فردی است که در دوره انتقال رشدی از کودکی به بزرگسالی قرار دارد. نوجوانی عموماً از ۱۱ سالگی آغاز شده و تا ۲۰ سالگی ادامه می‌یابد. این مرحله از رشد با بلوغ جسمی و تغییرات شناختی، هیجانی، و رفتاری همراه است. نوجوانی همچنین به وسیله افزایش رفتارهایی مانند رانندگی بی دقت و بدون فکر، مصرف مواد، رفتار جنسی نالایم، اختلالات خوردن، بزهکاری، آدمکشی، رفتارهای خودکشی گرا و ورز ش‌های خطرناک شناخته می‌شود. این رفتارها با عنوان رفتار پرخطر تعریف می‌شوند زیرا آنها ارادی هستند و پیامدهایشان نامعلوم است (مایکل و بن ز، ۲۰۰۷).

بدون شک در دنیای پیشرفته‌ی امروزی یکی از علائم موفقیت فرد، موفقیت تحصیلی می‌باشد که بدون آن توسعه و ترقی هیچ کشوری امکان‌پذیر نخواهد بود. ترقی هر کشوری رابطه‌ی مستقیم با پیشرفت علم و دانش و تکنولوژی آن کشور دارد. پیشرفت علمی نیز حاصل نمی‌شود مگر این که افراد متفکر و خلاق تربیت شده باشند و هدف تعلیم و تربیت تاکید بر رشد عقلی توأم با رشد عاطفی، سازگاری نوجوان و جوان با خود و سایر افراد خانواده اش می‌باشد. بهبود وضعیت تحصیلی دانش‌آموزان یکی از اهداف اساسی نظام‌های آموزش و پرورش معاصر است. از حدود یک قرن گذشته و با پدیدآیی رشته‌های تخصصی علوم تربیتی و روان‌شناسی، مطالعه پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان و عوامل مؤثر بر آن بخش برجسته‌ای از پژوهش‌های متخصصان این دو رشته را تشکیل داده است (لواسانی و درای، ۱۳۸۶). برای نمونه اسمیت و همکاران (۲۰۰۳)، به نقل از لواسانی و درانی، (۱۳۸۶) کارهای پژوهشی منتشر شده در پنج نشریه معتبر روان‌شناسی تربیتی را طی دو دوره در سال ۱۹۹۱ الی ۱۹۹۶ و ۱۹۹۷ الی ۲۰۰۱ بررسی کردند. آنها نشان دادند که در دوره اول موضوع پیشرفت تحصیلی در رتبه پنجم و در طی دوره دوم در رتبه چهارم قرار دارد. اهمیت تاثیر پیشرفت تحصیلی در سلامت روانی دانش‌آموزان به حدی است که برخی از متخصصان آن را حداقل تا نیمه دوم دوره نوجوانی معیاراساسی برای تشخیص عملکرد سالم دانسته‌اند. به عقیده ایشان نوجوانانی که علی‌رغم برخورداری از هوش‌بهر طبیعی کارکرد رضایت بخشی در مدرسه نداشته باشند، مسائل روانی قابل ملاحظه‌ای نشان خواهند داد. و پیشرفت تحصیلی را به عنوان شاهدهی برای سلامت روانی دانش‌آموزان ارزیابی نموده‌اند. محققین عواملی مختلفی را در پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دخیل دانسته‌اند، اما با توجه به تفاوت‌های فرهنگی و تغییرات سریع عوامل در طول زمان نمی‌توان بعنوان یک قانون عمومی و کلی علل خاصی را برای

¹ Social Groth² Skarakis-Doyle & Dempesyl³ Laura & Hsieh⁴ Michael & Ben-Zur

همه جوامع مطرح نمود زیرا قوانین، بافت فرهنگی و سنت هر جامعه، نگرش مردم به تحصیلات، سطح درآمد والدین و غیره همه از عواملی هستند که بطور اخص در یک جامعه بر شکست یا موفقیت تحصیلی تاثیر می گذارند (زارع، ۱۳۷۴ به نقل از درویشعلی، ۱۳۹۰).

بسیاری از مربیان تعلیم و تربیت، روان شناسان، جامعه شناسان و ... منشاء بسیاری از مشکلات رفتاری و اجتماعی دانش آموزان را ناشی از مسائل موجود در خانه می دانند. روابط نادرست عاطفی پدر و مادر، ناسازگاری میان اعضای خانواده، افراط و تفریط در حمایت و مراقبت، عدم توجه و نظارت بر دوستان و معاشران فرزندان و .. از مسائل مهمی هستند که نقش اساسی در شکست تحصیلی آنان دارد. هیچ جامعه ای نمی تواند ادعای سلامت کند مگر آنکه از خانواده های سالم برخوردار باشد. از طرف دیگر خانواده برآیند یا انعکاسی از کل جامعه است. نقش اصلی و آشکار خانواده انتقال سینه به سینه ارزش ها و میراث فرهنگی و اعتقادی، حفظ و روابط خویشاوندی، پرورش و تربیت نسل و تامین نیازهای انسانی و بالاخره تعادل روانی و عاطفی در افراد آن است (درویشعلی، ۱۳۹۰).

خانواده یکی از محیط های موثر بر سلامت جسمی و روانی افراد است که شرایط لازم برای رشد و رسیدن به توازن جسمی، روانی و اجتماعی را فراهم می آورد (بهفر^۵، ۲۰۰۶). بدون شک خانواده نقش اساسی در پرورش و تربیت فرزندان دارد این امر نه تنها در رشد جسمی بلکه رشد روانی، اجتماعی و معنوی فرزندان نیز تاثیرگذار است. پژوهش ها خانواده را به عنوان یکی از مهمترین عوامل در پیشگیری و یا ایجاد گرایش فرزندان به سمت مواد مخدر برشمرده اند (جواد و همکاران، ۲۰۱۰؛ پیکو و کواکس^۶، ۲۰۱۰).

۳- ضرورت و اهمیت انجام تحقیق

تحمل پریشانی را توانایی فرد در تجربه و تحمل حالات هیجانی منفی تعریف کرده اند. (سیمونز و گاهر، ۲۰۰۵) در حقیقت، تحمل پریشانی یک متغیر تفاوت های فردی است که به ظرفیت، تجربه و مقاومت در برابر ناراحتی هیجانی اشاره می کند. (اسلیریگ و همکاران^۷، ۲۰۰۷).

یکی از مفاهیم پر اهمیتی که در سالیان اخیر، نظر مؤلفان و محققان اجتماعی را به خود معطوف ساخته، مفهوم «آستانه تحمل»^۸ است. برای تعریف و تشریح این مفهوم، از استعاره های^۹ مختلفی استفاده شده است. «گاهی که پشت شتر را شکست» و «ظرف روانی» از جمله آن استعاره هاست.

در استعاره اول، از شتری یاد می شود که بارگاه سنگینی بر پشت او نهاده بودند و او آن را بی دشواری از مبدی معین به مقصدی خاص حمل می کرد. در مسیر حرکت، شتر بان به خیال اینکه مشتی کاه در برابر آن بار سنگین، خللی در تحمل شتر پدید نمی آورد، مشتی دیگر کاه بر بار او افزود. اما به ناگاه شتر که تا آن دم بی دغدغه طی طریق می کرد، زانو به زمین می نهد و کمر خم کرده، در زیر آن بار سنگین از پای در می آید. محی الدین از این استعاره برای تعریف آستانه تحمل بهره می گیرد و آستانه را «نقطه میانی بین دو وضع» (محی الدین، ۱۳۷۴) تعریف می کند. به بیان دیگر؛ آستانه تحمل، حالت روان شناختی معینی است که فرد، یا افراد جامعه، بیش از آن را تاب نمی آورند.

⁵ Behfar

⁶ Piko & Kovács

⁷. O'cleirigh, Ironson, Smits

⁸. Resistance Throshold

⁹. Metaphore

در استعاره دوم، نظام روانی آدمی به منزله یک ظرف معین تلقی می‌شود که ظرفیت آن برای تحمل فشارها، بحرانها و تهدیدها محدود است. حامیان این رویکرد (برای مثال: لوی^{۱۰}، ۲۰۰۱) معتقدند که ظرف روانی آدمیان دارای سه نقطه هشدار دهنده معین است؛ نقطه اول (نقطه الف) زمانی چهره می‌نماید که فرد یا افراد جامعه، برای مدت زمان محدودی در معرض یک یا چند فشار آور قرار گیرند. در این حالت، آنان به صورت «تک نشانه‌ای»^{۱۱} از خود واکنش نشان می‌دهند. اما زمانی که دامنه فشارها به صورت مستمر افزایش یابد، آنان وارد حالت هشدار دوم (نقطه ب) می‌شوند. در این شرایط، آنان با چند نشانه از خود واکنش نشان می‌دهند (واکنش چند نشانه‌ای^{۱۲}). حالت (مرحله) سوم زمانی فرا می‌رسد که نه تنها هیچ اقدامی برای از میان راندن فشارها و تخلیه ظرف مملو از تهدید، صورت نگیرد، بلکه بر دامنه و شدت عوامل فشار زا نیز افزوده شود. در این حالت، که از آن تحت عنوان «مرحله فروپاشی»^{۱۳} نام برده می‌شود، تعادل روانی فرد یا گروه، کاملاً از هم می‌پاشد و آنان واکنشهای واپس‌روانه و اغلب تخریبی از خود نشان می‌دهند.

گروس^{۱۴} و دیگران (۲۰۰۳) از استعاره ظرف روانی برای تبیین و تشریح واکنش افراد جامعه در برابر عوامل فشارزا و تهدید آمیز (اعم از عوامل درونی و بیرونی) استفاده کرده‌اند. به تعبیر آنان: ظرفیت روانی افراد یک جامعه برای تاب آوری در برابر محرکهای ناکام ساز، عوامل برانگیزاننده ترس و وحشت و عوامل فشارزای اجتماعی، محدود است. به همین سبب، زمانی که آنان برای مدت زمان خاصی در معرض و آماج عوامل تهدید آمیز قرار گیرند، با علائمی نظیر نشر شایعه، کم کاری یا عدم مشارکت در امور جامعه، از خود واکنش نشان می‌دهند. این نوع واکنشها اغلب کم دامنه و غیر مخرب است. اما زمانی که دامنه تهدیدها و فشارها فزونی یابد، واکنشهای گسترده‌تر و شدیدتری از افراد جامعه سر می‌زند. آنان ممکن است برای از میان راندن فشار آورها، مبادرت به اقدامات و واکنشهای مختلف اجتماعی، نظیر تحصن راهپیمایی، تظاهرات و جز آن بنمایند. اما زمانی که شدت فشارها از حد آستانه نهایی^{۱۵} فراتر رود، واکنشهای آنان از لحاظ کمی و کیفی متفاوت از واکنشهای دمرحله قبل خواهد بود. در این مرحله، آنان یا دچار سرخوردگی، درماندگی و یأس شدید می‌شوند یا واکنشهای بسیار شدید، تکانشی و غیر قابل کنترل از خود بروز می‌دهند. (گروس و همکاران، ۲۰۰۳).

فشار روانی یکی از پر رونق‌ترین بیماری‌های زمان فعلی است، به طوری که طبق گزارشات کارشناسان سازمان بهداشت جهانی حدود ۸۶ درصد کل جمعیت جهان از بیماری‌های روانی رنج می‌برند و شروع ۸۰ درصد از بیماری‌های جسمی با فشار همراه بوده است (مجله بهداشت، وزارت بهداشت و درمان پزشکی، ش ۴۸۹). روان شناسان راهکارهایی را برای مقابله با فشار روانی مطرح نموده‌اند و اسلام نیز در طی قرون متمادی موفق شده است میلیون‌ها نفر را در مناطق مختلف جغرافیائی و از نژادهای گوناگون به خود جذب کند و با تغییر سبک زندگی آنها برای زندگی اجتماعی و فردی آنان قوانین مطلوبی وضع نماید. بی شک دین مبین اسلام از روش‌هایی تبعیت نموده که حتی اگر عنوان سازمان و عنوان نظام روان شناسی بدان ندهیم؛ دارای یک دستگاه روان شناسی مخصوص به خود است که خاستگاه اولیه آن قرآن کریم است. لذا توجه به قرآن در ریشه کنی این نوع بیماریها می‌تواند به

10. Levi

11. Single Symptom

12. Multiple Symptom

13. Collapse

14. Gross

عنوان موثرترین شیوه به شمار آید و این خود بعدی فراگیر از عظمت قرآن کریم، اعجاز و اثر گذاری آن در امور خدماتی و درمانی را نمایان می‌سازد (نجاتی، ترجمه عرب، ۱۳۷۶)

ویلیام آگبرن^{۱۵} و کلارک تیبیتس^{۱۶} دو تن از جامعه‌شناسان در سال ۱۹۳۴ شش کارکرد اساسی را برای خانواده مورد تأکید قرار دادند که عبارتند از: تولیدمثل، حمایت و مراقبت، جامعه‌پذیری، تنظیم رفتار جنسی، عاطفه و همراهی و تأمین پایگاه اجتماعی (بستان، ۱۳۸۶). اگرچه خانواده کارکردهای دیگری هم دارد؛ مانند: آموزش، تربیت دینی، تأمین نیازهای اقتصادی، رشد و تثبیت شخصیت و... ولی شش مورد یاد شده از کارکردهای مهم برای خانواده است.

استین هاور^{۱۷} و همکارانش، فرایند کارکرد خانواده را در طول پنج بعد مطرح کردند که عبارتند از:

۱. انجام وظیفه؛ ۲. ایفای نقش؛ ۳. ارتباط (از جمله ابراز عاطفی)؛ ۴. دخالت عاطفی؛ ۵. کنترل.

اگرچه این دو دیدگاه جامعه‌شناسانه و روان‌شناسانه در مورد کارکرد خانواده نقاط مشترکی با یکدیگر دارند، ولی از جهاتی با هم متفاوتند. اما آنچه دارای اهمیت است توجه به کارکرد خانواده در هر دو رشته علمی است و این امر اهمیت پرداختن به بحث کارکرد خانواده و انتظاری را که از خانواده می‌رود روشن می‌نماید.

پیشرفت تحصیلی عبارت است از معلومات یا مهارت‌های اکتسابی عمومی یا اختصاصی در موضوعاتی درسی که معمولاً بوسیله آزمایشها و یا نشانه‌ها و یا هر دو که معلمان برای دانش آموزان وضع می‌کنند اندازه گیری می‌شود (رضویان شاد، ۱۳۸۴).

۴- روش تحقیق

روش این پژوهش با توجه به ماهیت موضوع، توصیفی از نوع همبستگی است. در این نوع از روش پژوهش، رابطه‌ی بین متغیرها بر اساس هدف تحقیق تحلیل می‌گردد. در طرح‌های همبستگی، پژوهشگران اطلاعات مربوط به گروه‌های از پیش موجود افراد را بدون تغییر دادن تجارب آن‌ها گردآوری می‌کنند.

ابزار گردآوری داده‌ها

۱- پرسشنامه عملکرد خانواده (FAD)

این مقیاس توسط اپشتاین، لارنس، بالدوین و بیشاب^{۱۸} در سال ۱۹۸۰ تهیه شده است و هدف آن سنجیدن عملکرد خانواده بر اساس الگوی مک مستر است. این الگو خصوصیات ساختاری، شغلی و تعاملی خانواده را معین می‌سازد و شش بعد از عملکرد خانواده را مشخص می‌کند. همچنین توانایی خانواده در سازش با حوزه‌ی وظایف خانوادگی را بر روی یک مقیاس چهار درجه‌ای لیکرت به صورت کاملاً موافقم (۱)، موافقم (۲)، مخالفم (۳) و کاملاً مخالفم (۴) مشخص می‌نماید. برای نمره گذاری FAD تمام پاسخ‌ها از ۱ تا ۴ کد گذاری می‌شوند، نمره‌ی بالاتر نشانگر کارکرد ناسالم است. برای بدست آوردن نمره هر مقیاس، متوسط نمرات مواد آن مقیاس محاسبه می‌شود سپس نمرات مواد هر خرده مقیاس با هم جمع شده و بر تعداد مواد آن مقیاس تقسیم می‌شود. بنابراین نمره‌ی هر مقیاس بین ۱ (سالم) تا ۴ (ناسالم) خواهد بود اگر ۴۰ درصد از مواد یک مقیاس پر نشده باشد نمره‌ی مقیاس محاسبه نخواهد شد.

1. William Ogburn

2. Clark Tibbitts

3. Stein Hauer

18 Epshtain, Larsen, Baldwin and Beishab

ابعاد مقیاس سنجش عملکرد خانواده:

حل مشکل: عبارت است از توانایی خانواده برای حل مسئله به گونه ای که تعاملات موثر خانواده استمرار یابد. سؤالاتی که خرده مقیاس حل مشکل را در تست ابزار سنجش خانواده اندازه می گیرند، عبارتند از: ۲، ۱۲، ۲۴، ۳۸، ۵۰، ۶۰، که در کل ۶ سؤال است.

نقش ها: عبارت است از الگوهای تکراری از رفتار ها که افراد به وسیله آنها کنش های خانواده را تحقق می بخشند. سؤالاتی که خرده مقیاس نقش ها را در تست ابزار سنجش خانواده اندازه می گیرند، عبارتند از: ۴، ۱۰، ۱۵، ۲۳، ۳۰، ۳۴، ۴۰، ۴۵، ۵۳، که در کل ۹ سؤال است.

همراهی عاطفی: به درجه و کیفیت علاقه و نگرانی اعضای خانواده نسبت به هم گفته می شود سؤالاتی که خرده مقیاس همراهی عاطفی را در تست ابزار سنجش خانواده اندازه می گیرند. عبارت اند از: ۵، ۹، ۱۹، ۲۸، ۳۵، ۳۹، ۴۹، ۵۷، و در کل ۸ سؤال است.

ارتباط: یعنی خانواده چگونه اطلاعات را مبادله میکند پژوهشگران و نویسندگان ارتباط را به دو بخش کلامی و غیر کلامی تقسیم کرده اند. سؤالاتی که خرده مقیاس ارتباط را در تست ابزار سنجش خانواده اندازه می گیرد عبارت اند از ۳، ۱۴، ۱۸، ۲۹، ۴۳، ۵۲، ۵۹، و در کل ۷ سؤال است.

آمیزش عاطفی: به میزان مشارکت و همکاری اعضا در خانواده گفته می شود. سؤالاتی که خرده مقیاس آمیزش عاطفی را در تست ابزار سنجش خانواده اندازه می گیرند، عبارتند از، ۱۲، ۲۱، ۲۲، ۲۵، ۳۳، ۳۷، ۴۲، ۵۴، که در کل ۸ سؤال است.

کنترل رفتار: الگویی است که خانواده برای اداره کردن رفتار در سه موقعیت (جسمانی، روانی - زیستی، اجتماعی) اتخاذ می کند. سؤالاتی که خرده مقیاس کنترل رفتار را در تست ابزار سنجش خانواده اندازه می گیرند، عبارتند از، ۱، ۶، ۸، ۱۱، ۱۶، ۲۰، ۲۶، ۳۱، ۳۶، ۴۱، ۴۹، ۵۱، ۵۶، که در کل ۱۳ سؤال است.

لذا مقیاس سنجش عملکرد خانواده متناسب با این شش بعد از شش خرده مقیاس برای سنجیدن آنها به علاوه یک خرده مقیاس دیگر مرتبط با عملکرد کلی خانواده تشکیل شده است. یک مقیاس درجه بندی بالینی هم وجود دارد که مشاوران و متخصصان بالینی از آن برای سنجیدن عملکرد خانواده استفاده می کنند(ثنایی، ۱۳۷۹).

این آزمون پس از تهیه توسط ایستین، بالدوین، بیشارب در سال ۱۹۸۳ بر روی یک نمونه ی ۵۰۳ نفری اجرا شد. دامنه ی آلفای زیر مجموعه های آن بین ۰/۷۲ و ۰/۹۲ است که حاکی از همسانی درونی نسبتاً خوب آن است محاسبه ی اعتبار FAD نیز نشان داد که این آزمون توانسته اعضای خانواده های غیر بالینی و خانواده های بالینی را در هفت خرده مقیاس خود از یکدیگر متمایز سازد نتایج پژوهش مذکور در سطح ۰/۰۱ معنادار بود. در ایران نیز در پژوهش میر عنایت (۱۳۷۸) ضرایب آلفای خرده مقیاس ابزار سنجش خانواده را از ۰/۷۲ تا ۰/۹۲ به دست آورد که از همسانی درونی نسبتاً خوبی برخوردار است. در پژوهش امینی(۱۳۷۹) ضرایب آلفای کل مقیاس و خرده مقیاس های حل مشکل، ارتباط، نقش ها، همراهی عاطفی، آمیزش عاطفی، کنترل رفتار و عملکرد کلی به ترتیب، ۰/۶۱، ۰/۳۸، ۰/۷۲، ۰/۶۴، ۰/۶۵، و ۰/۸۱ گزارش شده است. این ابزار در یک مطالعه مستقل بر ۱۷۸ زوج حدوداً شصت ساله، با مقیاس زناشویی لاک - والاس، همبستگی متوسط داشت و قدرت نسبتاً خوبی برای پیش بینی نمرات مقیاس روحیه فیلادلفیا نشان داده است. به علاوه این ابزار با قدرت متمایز سازی اعضای خانواده های بالینی و غیر

بالینی، در هر هفت خرده مقیاس خود دارای روایی خوبی برای گروه‌های شناخته شده است (ثناپی، ۱۳۷۹؛ نجاریان، ۱۳۷۴) در پژوهشی با عنوان بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی مقیاس سنجش خانواده که روی ۵۱۰ دانشجوی دانشگاه تهران انجام داد، اعتبار این آزمون را ۰/۹۳ گزارش نمود که در سطح $P < 0/001$ معنی دار است.

۲- پرسشنامه تحمل پریشانی سیمونز و گاهر (۲۰۰۵)

مقیاس تحمل پریشانی، یک شاخص خودسنجی تحمل پریشانی هیجانی است که دارای ۱۵ ماده و چهار خرده مقیاس به شرح ذیل است.

- ۱- تحمل (تحمل پریشانی هیجانی): با سوالات ۱-۳ و ۵ اندازه‌گیری می‌شود.
 - ۲- جذب (جذب شدن به وسیله هیجانات منفی): با سوالات ۲-۴ و ۱۵ اندازه‌گیری می‌شود.
 - ۳- ارزیابی (برآورد ذهنی پریشانی): با سوالات ۶-۹، ۱۰-۱۱ و ۱۲ اندازه‌گیری می‌شود.
 - ۴- تنظیم (تنظیم تلاش‌ها برای تسکین پریشانی): با سوالات ۸-۱۳ و ۱۴ اندازه‌گیری می‌شود.
- شیوه نمره گذاری:** عبارات این پرسشنامه، بر روی یک مقیاس پنج درجه‌ای (۱- کاملاً موافق ۲- اندکی موافق ۳- نه موافق و نه مخالف ۴- اندکی مخالف ۵- کاملاً مخالف) نمره گذاری می‌شوند که هر یک از این گزینه‌ها به ترتیب ۱، ۲، ۳، ۴ و ۵ امتیاز دارند. عبارت ۶ به صورت معکوس نمره گذاری می‌شود. نمرات بالا در این مقیاس نشان گر تحمل پریشانی بالاست برای بدست آوردن تحمل پریشانی کلی نمره تمام سوالات با هم جمع می‌شود و برای بدست آوردن نمره هر یک از ابعاد، نمره سوال‌های هر بعد مطابق آن چه که در بالا ذکر شد با هم جمع می‌شوند.
- پایایی و روایی:** سیمونز و گاهر (۲۰۰۵) ضرایب آلفا برای این مقیاس را به ترتیب ۰/۷۲، ۰/۸۲، ۰/۷۰ و برای کل مقیاس ۰/۸۲ را گزارش کرده اند، آن‌ها همچنین گزارش کرده اند که این پرسشنامه دارای روایی ملاکی و همگرایی اولیه خوبی است. علوی (۱۳۸۸) در پایان نامه‌اش از این ابزار بهره گرفته است و آن را بر روی ۴۸ نفر از دانشجویان دانشگاه فردوسی و علوم پزشکی مشهد (۳۱ زن و ۱۷ مرد) اجرا کرده است و گزارش کرده است که کل مقیاس داری پایایی همسانی درونی بالا ($\alpha = 0/71$) و خرده مقیاس‌ها داری پایایی متوسطی (برای تحمل ۰/۵۴، جذب ۰/۴۲، ارزیابی ۰/۵۶، تنظیم ۰/۵۸) هستند (علوی، ۱۳۸۸).

۳- پیشرفت تحصیلی

برای بررسی پیشرفت تحصیلی در این پژوهش از نمره معدل سال گذشته دانش آموزان استفاده می‌گردد.

یافته‌ها

در این بخش داده‌های توصیفی متغیرهای مورد مطالعه ارائه می‌گردد.

جدول ۱- ۱: اطلاعات توصیفی متغیرهای پژوهش

متغیر	میانگین	انحراف معیار	کمترین نمره	بیشترین نمره
پیشرفت تحصیلی	۱۵/۷۳	۱/۸۸	۱۳/۰۰	۲۰/۰۰
تحمل	۱۱/۲۵	۲/۸۲	۴/۰۰	۱۵/۰۰
جذب	۱۱/۳۲	۲/۸۱	۴/۰۰	۱۵/۰۰
ارزیابی	۱۸/۶۱	۵/۲۷	۶/۰۰	۲۹/۰۰
تنظیم	۱۱/۴۱	۲/۶۹	۴/۰۰	۱۵/۰۰

نمره کل تحمل پریشانی	۵۲/۵۹	۱۰/۶۹	۱۸/۰۰	۷۲/۰۰
حل مشکل	۱۴/۰۱	۵/۱۹	۶/۰۰	۲۴/۰۰
نقش‌ها	۱۶/۵۸	۴/۹۷	۹/۰۰	۲۹/۰۰
همراهی عاطفی	۱۶/۶۲	۵/۱۸	۸/۰۰	۲۹/۰۰
ارتباط	۱۴/۵۳	۵/۵۷	۷/۰۰	۲۷/۰۰
آمیزش عاطفی	۱۶/۷۷	۵/۱۵	۸/۰۰	۲۹/۰۰
کنترل رفتار	۲۵/۰۴	۹/۱۳	۱۳/۰۰	۵۱/۰۰
عملکرد خانواده	۱۰۳/۵۶	۳۱/۶۰	۵۱/۰۰	۱۸۱/۰۰

بررسی توزیع نرمال داده‌ها:

برای اجرای روش‌های آماری و محاسبه آماره آزمون مناسب و استنتاج منطقی درباره فرضیه‌های پژوهش مهم‌ترین عمل قبل از هر اقدامی، انتخاب روش آماری مناسب برای پژوهش است برای این منظور آگاهی از توزیع داده‌ها از اولویت اساسی برخوردار است. برای همین منظور در این پژوهش از آزمون معتبر کلموگروف-اسمیرنوف که یک نوع آزمون ناپارامتریک می‌باشد برای بررسی فرض نرمال بودن داده‌های پژوهش استفاده شد. این آزمون برای گرفتن مجوز لازم جهت استفاده از رگرسیون و ضریب همبستگی بر متغیرهای پیش بین و ملاک اعمال می‌گردد تا نرمال بودن اطلاعات اثبات گردد. در این آزمون با توجه به فرضیه‌ها، به بررسی نرمال بودن داده‌ها می‌پردازیم. در بررسی توزیع داده‌های متغیر پیش بین و ملاک که آیا داده‌ها دارای توزیع نرمال هستند یا خیر؟ از آزمون کلموگروف-اسمیرنوف استفاده لازم را برده‌ایم.

جدول ۱-۲: آزمون کلموگروف - اسمیرنوف متغیرهای پیش بین و ملاک

متغیر	آماره k-s	سطح معناداری
پیشرفت تحصیلی	۱/۱۵۷	۰/۱۲۱
تحمل	۱/۱۶۹	۰/۱۳۰
جذب	۱/۲۰۰	۰/۱۱۲
ارزیابی	۱/۱۳۷	۰/۱۵۱
تنظیم	۱/۲۴۹	۰/۰۸۸
نمره کل تحمل پریشانی	۰/۸۸۹	۰/۴۰۸
حل مشکل	۱/۲۷۳	۰/۰۷۸
نقش‌ها	۱/۲۶۳	۰/۰۸۲
همراهی عاطفی	۱/۲۱۸	۰/۱۰۳
ارتباط	۱/۳۳۲	۰/۰۵۷
آمیزش عاطفی	۱/۲۶۱	۰/۰۸۳

کنترل رفتار	۱/۳۱۰	۰/۰۶۵
عملکرد خانواده	۰/۹۰۶	۰/۳۸۴

با توجه به جدول ۱ - ۲ که سطح معناداری به دست آمده از آزمون کلموگروف-اسمیرنوف برای همه متغیرها بیشتر از ۰,۰۵ می‌باشد، چون این مقدار بیشتر از ۰,۰۵ می‌باشد بنابراین این متغیرها نرمال می‌باشند؛ بدین سان برای بررسی رابطه این متغیرها از آزمون همبستگی پیرسون استفاده می‌شود.

فرضیه اصلی: بین عملکرد خانواده و تحمل پریشانی با پیشرفت تحصیلی در دانش آموزان رابطه معناداری وجود دارد.

پاسخگویی به این فرضیه با رگرسیون چندگانه به روش گام به گام صورت گرفت. بدین ترتیب که نمره کلی عملکرد خانواده و تحمل پریشانی به عنوان متغیرهای پیش‌بین و پیشرفت تحصیلی به عنوان متغیر ملاک وارد معادله رگرسیون شد. پیش از اجرای تحلیل به بررسی مفروضات رگرسیون شامل نرمال بودن، آزمون استقلال خطاها و همخطی چندگانه بین متغیرهای مستقل پرداخته شد.

-توزیع نرمال داده ها

در جدول ۱ - ۲ به بررسی توزیع نرمال داده ها با آزمون کلموگروف-اسمیرنوف پرداخته شد و نتایج نشان داد که تمامی متغیرها از توزیع نرمال برخوردار هستند.

-آزمون استقلال خطاها

آماره آزمون دوربین و آتسون برای مدل‌های رگرسیونی ۱/۹۴ می‌باشد و از آنجا که این آماره‌ها در بازه ۱/۵ تا ۲/۵ قرار می‌گیرند، می‌توان نتیجه‌گیری کرد که خطاها از یکدیگر مستقل بوده و می‌توان از مدل رگرسیونی جهت آزمون فرضیه‌ها استفاده کرد.

-عدم همخطی متغیرهای پیش بین

سومین مفروضه تحلیل رگرسیون، عدم همخطی متغیرهای پیش بین است. بررسی این مفروضه با دو شاخص تلرانس و VIF صورت می‌گیرد. ضرایب تلرانس باید به ۱ نزدیک بوده و ضرایب VIF نباید بیشتر از ۱۰ باشند. نتایج بررسی همخطی متغیرهای مستقل در (جدول ۱ - ۳) آمده است. نتایج حاکی از عدم همخطی است.

جدول ۱ - ۳: نتایج آزمون همخطی متغیرهای مستقل

متغیرها	تلرانس	VIF
عملکرد خانواده	۱/۰۰۰	۱/۰۰۰

در این قسمت از تحقیق با استفاده از روش آماری رگرسیون به تبیین و پیش بینی واریانس متغیر وابسته تحقیق بر اساس ترکیب متغیرهای مستقل مطرح از فرضیات پرداخته شده است. که ابتدا متغیرهای پیش بین و ملاک را وارد آزمون رگرسیون می‌کنیم.

جدول ۱ - ۴: خلاصه مدل رگرسیون رابطه بین عملکرد خانواده و تحمل پریشانی با پیشرفت تحصیلی

مدل	R	مجدور R	مجدور R تعدیل شده	خطای استاندارد برآورد شده	تعدیل شده R	F تعدیل شده	df1	df2	معناداری F تغییر یافته
۱	۰/۷۳۹ ^a	۰/۵۴۷	۰/۵۴۴	۱/۲۷۱۴۵	۰/۵۴۷	۱۸۶/۹۳۴	۱	۲۷۲	۰/۰۰۰

۱- عملکرد خانواده

در جدول ۱ - ۴ می‌توان ضریب همبستگی، مجدور ضریب همبستگی و مجدور تعدیل شده ضریب همبستگی را مشاهده کرد. همانطور که جدول ۱ - ۴ نشان می‌دهد در مدل ذکر شده (عملکرد خانواده) ضریب همبستگی (R) آن با پیشرفت تحصیلی برابر با ۰/۷۳۹ و ضریب تبیین (R^2) برابر با ۰/۵۴۷ که به معنی این است که ۵۴/۷ درصد از پیشرفت تحصیلی توسط عملکرد خانواده تبیین می‌شود.

جدول ۱ - ۵: مربوط به نتایج آنوا

df	مجموع مجذورات	df	مربع مجذورات	F	معنی‌داری
۳۰۲/۱۹۴	رگرسیون	۱	۳۰۲/۱۹۴	۱۸۶/۹۳۴	۰/۰۰۰ ^a
۲۵۰/۵۷۰	باقی‌مانده	۲۷۲	۱/۶۱۷		
۵۵۲/۷۶۴	کل	۲۷۳			

جدول ۱ - ۵ به بررسی معناداری مدل‌های می‌پردازد. همان‌گونه که مشاهده می‌شود میزان معنی‌داری در مدل ذکر شده کمتر از ۰/۰۵ می‌باشد که بیانگر معنی‌داری مدل وارد شده در رگرسیون گام‌به‌گام می‌باشد

جدول ۱ - ۶: ضرایب استاندارد و غیراستاندارد پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی از طریق متغیرهای

پیش‌بین در رگرسیون گام‌به‌گام

گام‌ها	مقادیر ثابت و متغیرهای پیش‌بین	ضریب بتای غیراستاندارد	خطای استاندارد	استاندارد ضریب بتای	T مقدار	معناداری
۱	ثابت	۲۰/۲۹۴	۰/۳۴۹	-	۵۸/۲۰۰	۰/۰۰۰
	عملکرد خانواده	-۰/۰۴۴	۰/۰۰۳	-۰/۷۳۹	-۱۳/۶۷۲	۰/۰۰۰

همان‌گونه که نتایج جدول ۱ - ۶ نشان می‌دهد میزان بتای مدل ذکر شده که مربوط به عملکرد خانواده می‌باشد به میزان -۰/۷۳۹ می‌باشد. علامت منفی در مقدار بتا نشان می‌دهد که هر چه عملکرد خانواده نامناسب باشد پیشرفت تحصیلی نیز کاهش می‌یابد. با توجه به ستون مربوط به معنی‌داری دو مدل بتای مربوط به متغیر عملکرد خانواده معنی‌دار می‌باشد.

چنانکه در جداول فوق مشاهده می‌شود، طی یک گام، متغیر عملکرد خانواده، قادر به پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی بوده‌اند. برپایه آنچه که در جداول قبل ارائه شده، طی یک گام توان تبیین پیشرفت تحصیلی به ۵۴/۷ درصد رسیده است. بنابراین بخشی از فرضیه پژوهشی تأیید شده بدین صورت که بین عملکرد خانواده با پیشرفت تحصیلی رابطه معنادار وجود دارد.

فرضیه فرعی اول: بین عملکرد خانواده با پیشرفت تحصیلی در دانش آموزان رابطه معناداری وجود دارد.

جهت بررسی این فرضیه با توجه به نرمال بودن داده‌ها از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد.

جدول ۱ - ۷: ضریب همبستگی رابطه بین عملکرد خانواده و پیشرفت تحصیلی

پیشرفت تحصیلی		متغیر مستقل
سطح معناداری	ضریب همبستگی	
۰/۰۰۰	-۰/۵۹۱	حل مشکل
۰/۰۰۰	-۰/۷۲۴	نقش‌ها
۰/۰۰۰	-۰/۷۲۵	همراهی عاطفی
۰/۰۰۰	-۰/۵۶۰	ارتباط
۰/۰۰۰	-۰/۷۳۸	آمیزش عاطفی
۰/۰۰۰	-۰/۶۶۱	کنترل رفتار
۰/۰۰۰	-۰/۷۳۹	عملکرد خانواده

نتایج حاصل از آزمون پیرسون، نشان می‌دهد که بین عملکرد خانواده و مولفه‌های آن با پیشرفت تحصیلی رابطه معنادار و منفی در سطح $p < ۰,۰۵$ وجود دارد. در نتیجه فرضیه فوق پذیرفته می‌گردد.

فرضیه فرعی دوم: بین تحمل پریشانی با پیشرفت تحصیلی در دانش آموزان رابطه معنی داری وجود دارد.

جهت بررسی این فرضیه با توجه به نرمال بودن داده‌ها از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد.

جدول ۱ - ۸: ضریب همبستگی رابطه بین تحمل پریشانی و پیشرفت تحصیلی

پیشرفت تحصیلی		متغیر مستقل
سطح معناداری	ضریب همبستگی	
۰/۰۰۰	۰/۴۸۹	تحمل
۰/۰۰۰	۰/۴۷۵	جذب
۰/۳۱۳	۰/۰۸۱	ارزیابی
۰/۰۰۰	۰/۴۷۱	تنظیم
۰/۰۰۰	۰/۴۱۲	نمره کل تحمل پریشانی

نتایج حاصل از آزمون پیرسون، نشان می‌دهد که بین تحمل پریشانی و مولفه‌های تحمل، جذب و تنظیم با پیشرفت تحصیلی رابطه معنادار و مثبت در سطح $p < 0.05$ وجود دارد. بین مولفه ارزیابی با پیشرفت تحصیلی رابطه ای مشاهده نشد. در نتیجه فرضیه فوق پذیرفته می‌گردد.

۵- بحث و نتیجه گیری

فرضیه اصلی: بین عملکرد خانواده و تحمل پریشانی با پیشرفت تحصیلی در دانش آموزان رابطه معنی داری وجود دارد.

نتایج این فرضیه نشان داد که تنها عملکرد خانواده می‌تواند پیشرفت تحصیلی را به تبیین کند. یافته‌های این فرضیه با تحقیقات حاج‌حیدری ورنوسفادرازی (۱۳۹۸)، محمدی (۱۳۹۷) همسو می‌باشد. حاج‌حیدری ورنوسفادرازی (۱۳۹۸) نشان داد کارکرد خانواده با پیشرفت تحصیلی رابطه دارند. محمدی (۱۳۹۷) نیز نشان داد که ضرایب تأثیر عملکرد خانواده بر پیشرفت تحصیلی و خودکارآمدی بطور مستقیم و با واسطه خودکارآمدی بطور غیر مستقیم بر پیشرفت تحصیلی رابطه ای معنادار دارد. با توجه به شیوه نمره گذاری معکوس پرسشنامه عملکرد خانواده و اینکه هر چه نمره این متغیر کمتر باشد از عملکرد بهتر برخوردار هستند، پس این نتیجه نشان می‌دهد که هر چقدر عملکرد خانواده فرد با توجه به پرسشنامه کمتر باشد فرد دارای پیشرفت تحصیلی بیشتر می‌باشد. در تبیین یافته‌های این فرضیه می‌توان گفت خانواده مهمترین واحد انتقال دهنده ارزش‌ها و هنجارها به فرد است و نیازها و خواسته‌های جامعه را به او می‌آموزد و این شناخت او را به گزینش شیوه رفتاری معین و بارور نمودن شخصیتش رهنمون می‌سازد. دریافت کودک از حمایت خانواده بطور مستقیم بر عملکرد تحصیلی اثر می‌گذارد یعنی فراهم سازی فضای مناسب برای تحصیل در خانه از طرف والدین و یک محیط فرهنگی مثبت که سبب عملکرد تحصیلی مطلوب می‌شود.

فرضیه فرعی اول: بین عملکرد خانواده با پیشرفت تحصیلی در دانش آموزان رابطه معنی داری وجود دارد.

یافته‌های این فرضیه نشان داد که بین عملکرد خانواده با پیشرفت تحصیلی رابطه منفی و معناداری وجود دارد. بدین صورت که هر چه عملکرد خانواده ناکارآمدتر باشد، دانش آموزان با افت تحصیلی مواجه می‌شوند. یافته‌های این فرضیه با تحقیقات حاج‌حیدری ورنوسفادرازی (۱۳۹۸) و محمدی (۱۳۹۷) همسو می‌باشد. در تبیین یافته‌های این فرضیه می‌توان گفت توانایی خانواده برای حل مساله و شناسایی و تشخیص مشکل و چاره اندیشی برای حل آن از عملکردهای مهم خانواده است که امکان سازماندهی و انطباق هر چه موثرتر را برای اعضای خانواده مهیا می‌سازد و بیشترین سهم را در پیشرفت تحصیلی دانش آموز دارد. نقش‌های خانوادگی الگوهای تکرار رفتاری که افراد از طریق آن کارکردهای خانواده را انجام می‌دهد. نقش‌ها آنگاه به کارآترین شکل خود تحقق می‌یابند که تمام کارکردهای ضروری خانواده را در بر گیرند، به طور عادلانه تقسیم شوند و برای انجام وظایف اعضا پیگیری مستمر انجام گیرد. آمیختگی همدلانه بر اساس درک واقعی اعضا از نیازهای یکدیگر از نظر توجه و علاقه بطور وسیعی موجب بهبود عملکرد تحصیلی کودکان می‌شود. انسجام بالای خانواده (تعاملات و ارتباط مثبت) با مشکلات

رفتاری کمتر در میان نوجوانان رابطه دارد که به نوبه خود باعث پیشرفت تحصیلی می‌شود، نوجوانان زمانی در مدرسه بهتر عمل می‌کنند که رابطه مطمئن، دو طرفه و محکم با والدینشان برقرار می‌کنند.

تبیین این نتایج به مدد بسیاری از نظریه‌های روانشناسی، علوم تربیتی و خانواده درمانی امکان پذیر است. نتایج پژوهش حاضر با توجه به رویکرد سیستمی نیز بسیار حائز اهمیت است. بر اساس رویکرد سیستمی، خانواده خود یک سیستم است که اعضای آن صمیمانه با هم ارتباط دارند، دارای گذشته مشترک هستند، در عقاید و ارزش‌های خاص با هم سهیم اند، نقش‌های ویژه‌ای را بر عهده دارند و به شیوه‌ای قابل پیش بینی با یکدیگر در تعامل قرار دارند (موسوی، ۱۳۸۲). طبق این نظریه، تمام سیستم‌های زنده از جمله خانواده‌ها طبق مجموعه اصول مشابهی عمل می‌کنند، یعنی آن‌ها از درون به هم مرتبط‌اند. بنابراین در خانواده، اعضا پی در پی در تعامل هستند و متقابلاً بر همدیگر موثرند (برتالنفی، ۱۹۶۸؛ به نقل از هدمن، ۲۰۰۳).

عملکرد خانواده نه فقط در برگیرنده عواملی از قبیل امکانات رفاهی خانواده و تحصیلات والدین است، بلکه شامل رشد اخلاقی، نحوه برقراری ارتباط بین اعضا، مناسب بودن مقررات خانواده، تقسیم نقش‌ها، نحوه برخورد اعضا، خانواده با مشکل (حل مسئله)، ابراز عواطف، رفع نیازهای عاطفی و غیره نیز می‌شود (اپشتاین بالدوین و بیشاب، ۱۹۸۳). پس به طور کلی و با توجه به یافته‌های این پژوهش می‌توان گفت که خانواده دارای نقشی مهم و حیاتی در ترسیم آینده تحصیلی فرزندان است.

همانطوری که مینوچین (۱۹۷۴، به نقل از ثنایی ذاکر، ۱۳۸۱) معتقد است سیستمی که بیش از همه بر رفتار فرد اثر می‌گذارد خانواده است. در واقع خانواده نه تنها سازشی و بهنجار بلکه رفتارهای ناهنجار افراد را شکل می‌دهد. تأثیر محیط خانواده و مدرسه در شکل‌گیری شخصیت و بروز رفتارهای سازگارانه و ناسازگارانه افراد بر کسی پوشیده نیست به خصوص در سنین نوجوانی و جوانی که دوران هویت‌یابی و استقلال طلبی نوجوان است. نحوه رفتار والدین با فرزندان و این که چگونه نسبت به علایق فعالیت‌های آن‌ها واکنش نشان می‌دهند، نحوه رفتار فرزندان با یکدیگر و چگونگی تبادل اطلاعات و عاطفه، حمایت عاطفی آن‌ها از یکدیگر و کیفیت ارتباطات برون خانگی اعضا، پیشرفت تحصیلی فرزندان را می‌تواند تحت تأثیر قرار دهد. نتایج فوق در راستای نظریه سیستمی خانواده است زیرا مطابق این نظریه مشکلات رفتار فرد پیش از همه از تعامل عناصر خانوادگی است.

فرضیه فرعی دوم: بین تحمل پریشانی با پیشرفت تحصیلی در دانش آموزان رابطه معنی داری وجود دارد.

نتایج این فرضیه نشان داد که تحمل پریشانی با پیشرفت تحصیلی رابطه مثبت و معناداری دارد. بدین صورت که فردی که دارای تحمل پریشانی بالایی می‌باشد از نظر تحصیلی موفق می‌باشد.

یافته‌های این فرضیه با تحقیق سیدسرابی و عسگری (۱۳۹۷) و نایب زاده (۱۳۹۹) همسو می‌باشد. بدین صورت که سیدسرابی و عسگری (۱۳۹۷) نشان دادند که بین اشتیاق تحصیلی، تاب‌آوری و تحمل پریشانی با رفتارهای خود ناتوان ساز تحصیلی رابطه منفی و معنی داری وجود دارد. همچنین نتایج تحلیل رگرسیون چندمتغیره نیز آشکار کرد که ۷۰٪ از کل واریانس رفتارهای خود ناتوان ساز تحصیلی به وسیله اشتیاق تحصیلی، تاب‌آوری و تحمل پریشانی تبیین می‌شود. همچنین نایب زاده (۱۳۹۹) نشان داد که تحمل پریشانی هم به صورت مستقیم و هم غیر مستقیم از طریق تنظیم هیجان با سلامت روانی و عملکرد تحصیلی رابطه مثبت و معنادار دارد.

همچنین جهانی و محمدی پور (۱۳۹۸) نشان داد از خرده آزمون‌های تحمل‌پیشانی، فقط ارزیابی قادر به پیش‌بینی اضطراب پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان است که ناهمسو با یافته‌های این پژوهش است. در تبیین یافته‌های این فرضیه می‌توان گفت دانش‌آموزانی که تحمل‌پیشانی بالایی دارند، حتی با وجود رویدادهای فشارزا و شرایطی که می‌تواند آنها را در خطر عملکرد ضعیف و نهایتاً در موقعیت رها کردن مدرسه قرار دهد، انگیزه بالا و عملکرد خودبی دارند. تحمل‌پیشانی، به فرد توانمندی می‌دهند تا در برقراری تعادل زیستی و روانی در شرایط ناگوار عکس‌العمل مناسبی از خود نشان دهد. دانش‌آموزانی که تحمل عاطفه منفی و پذیرش مثبت تغییر بالاتری دارند، به طرز خلاقانه و انعطاف‌پذیری به مسائل می‌نگرند، برای حل آنها طرح و برنامه‌ریزی می‌کنند و در صورت نیاز نسبت به درخواست کمک از دیگران دریغ نمی‌ورزند و منابع کاملی برای مقابله با مشکلات دارند که این عوامل باعث پیشرفت تحصیلی می‌شود. تحمل‌پیشانی به عنوان توانایی فرد برای انجام موفقیت‌آمیز تکالیف با وجود هر مشکل یا مانعی که در راه رسیدن به هدف وجود دارد و نیز درگیر شدن عمیق با هر آنچه شخص در حال انجام آن است توصیف شده است. می‌توان گفت دانش‌آموزان با تحمل‌پیشانی بالاتری قادرند طرزفکر خود را در طول تحصیل یا رقابت تحصیلی حفظ کنند؛ مسئولیت‌پذیری فردی بیشتری داشته باشند و قادرند انتقادهای شکست‌ها و عملکرد ضعیف خود را مدیریت و کنترل کنند و بر شکست‌ها غلبه کرده و به احیای دوباره آن بپردازند. افراد با ترمه بالا در تحمل‌پیشانی قادرند آرام باشند، آن‌ها در بسیاری از موقعیت‌ها، رقابتی‌اند و نسبت به دیگر دانش‌آموزان سطح اضطراب تحصیلی کمتری دارند. احساس خودباوری بالایی در بسیاری از موقعیت‌ها دارند و دارای ایمان غیرقابل تردید هستند که آنها را قادر می‌سازد سرنوشت خود را کنترل کنند. این دانش‌آموزان تقریباً از مصائب و سختی‌ها تأثیر نمی‌پذیرند. بنابراین مشخص می‌شود که این خصوصیات باعث پیشرفت تحصیلی در آنها می‌شود.

محدودیت‌ها

۱- نتایج حاصل از پژوهش حاضر از دانش‌آموزان به دست آمده است، بنابراین، در تعمیم نتایج آن به جوامع دیگر باید احتیاط شود.

۲- از روش مثلث‌سازی استفاده نشده است

پیشنهادهای پژوهشی

۱- با توجه به اینکه نتایج حاصل از این پژوهش لزوماً تعمیم‌پذیر به تمامی دانش‌آموزان در مقاطع مختلف تحصیلی با ویژگی‌های متفاوت نیستند، تکرار چنین پژوهشی در مدارس و مقاطع تحصیلی دیگر شهر بجنورد و همچنین در دانشجویان و جوانان شهرها و استانهای دیگر توصیه می‌شود.

۲- در پژوهش‌های آینده از سایر ابزارهای جمع‌آوری اطلاعات در حوزه روانشناسی از جمله مصاحبه برای کسب اطلاعات جامع‌تر، گسترده‌تر و عمیق‌تر در مورد متغیرهای مورد مطالعه تحمل‌پیشانی، عملکرد خانواده، پیشرفت تحصیلی استفاده شود.

مراجع

✓ جهانی، مرضیه؛ محمدی پور، محمد (۱۳۹۸). رابطه بین صمیمیت خانواده و تحمل‌پیشانی با اضطراب پیشرفت تحصیلی در دانش‌آموزان. نشریه روانشناسی و علوم رفتاری ایران

-
- ✓ حاج‌حیدری ورنوسفادرائی، مائده (۱۳۹۸) نقش پایگاه‌های انگیزشی و کارکرد خانواده بر پیشرفت تحصیلی با میانجیگری هوش در دانش‌آموزان. پایان‌نامه کارشناسی ارشد روان‌شناسی عمومی دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهر قدس
- ✓ درویشعلی، مرضیه (۱۳۹۰). رابطه عملکرد خانواده و سازگاری اجتماعی با پیشرفت تحصیلی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد روانشناسی تربیتی دانشگاه سمنان.
- ✓ عزیزی، علیرضا؛ میرزایی، آزاده؛ و شمس، جمال (۱۳۸۹). بررسی رابطه‌ی تحمل آشفتگی و تنظیم هیجانی با میزان وابستگی دانشجویان به سیگار. مجله پژوهشی حکیم، ۱۸(۱)، ۲۳-۱۱.
- ✓ لواسانی، مسعود؛ درانی، کمال (۱۳۸۶). رابطه ویژگی‌های فردی و خانوادگی با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه تهران. مجله روان‌شناسی و علوم تربیتی، سال ۳۴، شماره ۲، ص ۱-۲۱.
- ✓ نایب‌زاده، شکلا (۱۳۹۹). رابطه علی تحمل‌پیشانی با سلامت روانی و عملکرد تحصیلی با میانجی‌گری تنظیم هیجان در دانشجویان دانشگاه شهید چمران اهواز. پایان‌نامه کارشناسی ارشد روانشناسی تربیتی. دانشگاه شهید چمران اهواز.
- ✓ Behfar Z. Family functioning adolescent's girls with endocrine disorders. Cognitive Science. 2006; 8 (2):21-30
 - ✓ Javad S, Hajar A, Azadeh N. The relationship between resilience, motivational structure, and substance use. Procedia Social and Behavioral Sciences 2010; (5): 1956-1960. (Persian)
 - ✓ Moussavi G, Ruhafza H, Sadeghi M. Relationship between smoking and other drugs on students and their parents. Journal of Isfahan University of Medical Sciences and Health Services; (1382): Volume 8, N 3: P 57-59. [persian]